

KUVAILUOHJEIDEN JA -VÄLINEIDEN YHTEISMITALLISUUS – VAI -MITATTOMUUS?

JAAKKO TUOHINIEMI, HYK

KUVAILURYHMIEN
YHTEISKOKOUS, HKI 19.11.2019

TAPAUS I: AINEISTON KOHDERYHMÄ

Lähtökohdat:

- RDA ynnä sen kotimaiset linjaukset (joita ei ole) ja esimerkit
- Marc 21 -formaatti ja sen suomalaiset sovellusohjeet
- Sisällönkuvailuopas
- Metatietosanasto (suhteessa edellisen suositteluun YSOon)
- Alephin poimintaindeksi työvälineenä

MITÄ SANOO RDA?

7.7.1.3 Kohderyhmän merkitseminen D-A-CH SKL

Kohderyhmä merkitään, jos tiedot on ilmoitettu manifestaatiossa tai ne on helposti saatavilla muusta lähteestä. Nämä tiedot annetaan, jos niitä pidetään tärkeinä tunnistamisen tai valinnan kannalta (esim. jos manifestaatio on tarkoitettu näkö- tai kuulorajoitteisille).

ESIMERKKI

7–9-vuotiaille lapsille

Kohderyhmä: Hoitotyön opiskelijat ja kotihoidon jatko-opiskelijat

For remedial reading programs

Vain aikuisille

BBFC: 18

MPAA-luokitus: PG-13

FSK ab 12 freigegeben

ENTÄ RDA:N KOTIMAISET LINJAUKSET?

Suomalaisia esimerkkejä
kohtaan [7.7.1.3 RDA](#)

KOHDERYHMÄN MERKITSEMINE

ESIMERKKI

Selkokieli

Kohderyhmä selkokielisessä aineistossa.

MARC 21 -FORMAATIN PUITTEET? (1)

385 - Audience Characteristics (R)

MARC 21 Bibliographic - Full

December 2017

First Indicator

Undefined

- Undefined

Second Indicator

Undefined

- Undefined

Subfield Codes

\$a - Audience term (R)

\$b - Audience code (R)

\$m - Demographic group term (NR)

\$n - Demographic group code (NR)

\$0 - Authority record control number or standard number (R)

\$1 - Real World Object URI (R)

\$2 - Source (NR)

\$3 - Materials specified (NR)

\$6 - Linkage (NR)

\$8 - Field link and sequence number (R)

MARC 21 -FORMAATIN PUITTEET? (2)

521 - Target Audience Note (R)

MARC 21 Bibliographic - Full

October 2002

First Indicator

Display constant controller

- Audience

0 - Reading grade level

1 - Interest age level

2 - Interest grade level

3 - Special audience characteristics

4 - Motivation/interest level

8 - No display constant generated

Second Indicator

Undefined

- Undefined

Subfield Codes

\$a - Target audience note (R)

\$b - Source (NR)

\$3 - Materials specified (NR)

\$6 - Linkage (NR)

\$8 - Field link and sequence number (R)

MARC 21 -FORMAATIN SOVELTAMINEN?

385 - Kohderyhmän ominaisuudet (T)

Kenttään tallennetaan asiasanoin (ja koodein) aineiston kohderyhmä. Fasetteina käytettävät kohderyhmän kokoavat yleistermit, ks. Sisällönkuvailuoppaan [Liite 2: Lisäohjeita kohderyhmän merkitsemiseen](#).

521 - Huomautus kohderyhmästä (T)

Vrt. kentät 049 ja 506, joissa on käyttö/pääsyr**ajoituksia**.

Kenttää käytetään, kun halutaan määritellä, millaiselle kohderyhmälle kuvailun kohteen sisältö soveltuu. Kenttään tallennetaan 385-kentässä olevaa täsmällisempi vapaamuotoinen huomautus aineiston kohderyhmästä, numeraalinen ilmaus kohdeyleisön iästä tms.

Kentässä käytettäviä ilmaisuja löytyy Metatietosanastosta kohdasta [Kohderyhmä](#)

Esimerkkejä

521 ## #a Vasta-alkajille suunnattu huilukoulu.

521 1# #a Ikäsuositus: 3-7 -vuotiaille. (lautapeli)

521 3# #a Kohderyhmä: lukihäiriöiset. (helppolukuinen kirja)

521 8# #a Taso: CEF B1+ Intermediate. (kielikurssin taso, CEF-tutkinnon taso)

MARC 21 -FORMAATIN SOVELTAMINEN MUSIIKKIAINEISTOISSA? (1)

385 KOHDERYHMÄN OMINAISUUDET (T)

Indikaattorit

Ensimmäinen - Määrittelemätön (#)

Toinen - Määrittelemätön (#)

Osakenttäkoodit

‡a - Kohderyhmä (T)

‡m - Väestöryhmä (ET)

‡n - Väestöryhmän koodi (ET)

‡0 - Auktoriteettitietueen kontrollinumero (T)

Loppupiste: Kentän loppuun ei lisätä pistettä.

385 ## ‡m lkä ‡n age ‡a lapset (ikäryhmät) ‡2 yso/fin ‡0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p4354>

Soitonoppaan kohderyhmän soittotaidon/soittotekniikan vaativuustaso merkitään kenttään 521; sama myös laulunoppaiden osalta.

Kohderyhmän ominaisuuksien merkitsemisestä tarkemmin, ks. Sisällönkuvailuoppaan luku [2. Kohderyhmä](#).

MARC 21 -FORMAATIN SOVELTAMINEN MUSIIKKIAINEISTOISSA? (2)

521 HUOMAUTUS KOHDERYHMÄSTÄ (T)

Indikaattorit

Ensimmäinen (valikoima) - Vakionäyttöä ei muodosteta (8)

Toinen - Määrittelemätön (#)

Osakenttäkoodit (valikoima)

‡a - Huomautus kohderyhmästä (T)

Loppupiste: Kentän loppuun lisätään piste.

Nuottijulkaisujen osalta kenttään tallennetaan kohderyhmän soittotaidon/soittotekniikan tasoa kuvaava ilmaus ("alkeistaso", "keskitaso", "edistynyt taso") varustettuna otsikolla "Taso:". Huomaa: ensimmäinen ja-osakenttä alkaa aina isolla kirjaimella.

521 8# ‡a Taso: alkeistaso.

SISÄLLÖNKUVAILUOPPAAN SUOSITUS?

MISSÄ MUODOSSA KOHDERYHMÄ TALLENNETAAN?

RDA:ta noudattavissa kirjastoissa kohderyhmä merkitään *RDA:n luvussa 7.7* määrättyllä tavalla (kohta 3 alla).

Kohderyhmä voidaan tallentaa

- (1) koodimuodossa Lisäinformaatiokoodit-kenttään,
- (2) luokituksella (esimerkiksi "(02.053.2)" lastenkirjaa tarkoittavana yleisenä muodon lisälukuna UDK-luokituksessa),
- (3) kohderyhmän lukutaidon tason, ikäryhmän tai kiinnostusasteen osalta numeerisella koodilla ja/tai
- (4) vapaamuotoisena sanallisena huomautuksena (esimerkiksi "AD-ketjun jäsenet ja asiakkaat", "Kuntoliikunnan keskusliiton jäsenet", "Taso: alkeistaso") tai rakenteistettuna YSOsta valituin kohderyhmää täsmällisimmin kuvaavin termein (esimerkiksi "lapset (ikäryhmät)", "adoptiovanhemmat", "sokeat", "tuomarit").

Lisäksi voidaan tallentaa tieto kohderyhmän määrittelystä vastaavasta lähteestä, jos kohderyhmän määrittely ei ole kuvailijan itsensä tekemä, vaan johonkin ulkopuoliseen lähteeseen perustuva.

Huomaa: Epäsuorasti kohderyhmän voi tallentaa myös asiasanoituksella (vain niissä asiasanastoissa, joissa käytetään kohderyhmää ilmaisevia lisämääreitä) ja/tai kohderyhmän ilmaisevalla lajityyppi-/muotosanaston asiasanalla, mutta hauissa nämä eivät vastaa varsinaisia kohderyhmän ilmaisemiseen tarkoitettuja keinoja.

SISÄLLÖNKUVAILUOPPAAN SUOSITUS? (JATKOA)

385 Kohderyhmän ominaisuudet ([linkki formaatin suomennokseen](#) / [linkki alkukieliseen formaattiin](#))

Kenttään tallennetaan asiasanoin (ja koodein) aineiston kohderyhmä.

Kohderyhmäfasetin kokoavina otsikkoina käytettävät Library of Congress Demographic Group Categories Term and Code Listin (LCDGT) suomennetut ja ruotsinnetut termit (osakentässä |m) ja termejä vastaavat koodit (osakentässä |n) ovat

- "Ikä", "Ålder" [age],
- "Opiskelutaso", "Utbildningsnivå" [edu],
- "Etnisyys", "Etnicitet" [eth],
- "Sukupuoli", "Kön" [gdr],
- "Kieli", "Språk" [lng],
- "Terveys/toimintakyky", "Hälsa/funktionsförmåga" [mpd],
- "Kansallisuus/asuinalue", "Nationalitet/bosättningsområde" [nat],
- "Ammatti/harrastus", "Yrke/hobby" [occ],
- "Uskonto", "Religion" [rel],
- "Seksuaalinen suuntautuneisuus", "Sexuell läggning" [sxo],
- "Muu", "Övrig" [soc]

LCDGT:stä ja sen suhteesta kohderyhmää kuvaaviin YSO-termeihin, ks. Liite 2: [Lisäohjeita kohderyhmän merkitsemiseen](#).

521 Huomautus kohderyhmästä ([linkki formaatin suomennokseen](#) / [linkki alkukieliseen formaattiin](#))

Kenttään tallennetaan 385-kentässä olevaa täsmällisempi vapaamuotoinen huomautus aineiston kohderyhmästä, numeraalinen ilmaus kohdeyleisön iästä tms. Nuottijulkaisujen osalta kenttään tallennetaan kohderyhmän soittotaidon/soittotekniikan tasoa kuvaava ilmaus ("alkeistaso", "keskitaso", "edistynyt taso") varustettuna otsikolla "Taso:". Huomaa: ensimmäinen |a-osakenttä alkaa aina isolla kirjaimella.

METATIETOSANASTO?

Aakkosellinen Hierarkia Ryhmät

- Ekspressio
- Kappale
- Manifestaatio
- Suhteet
- Teos
 - Kohderyhmä
 - Ammatti/harrastus
 - Ikä
 - Ikäsuositus
 - Suositteluaan yli 12-vuotiaille.
 - Kieli
 - Opiskelutaso
 - aikuiskoulutus
 - aikuisopiskelu
 - ammattillinen koulutus
 - korkeakoulu
 - lukio
 - peruskoulu
 - Teoksen muoto
 - Teoksen nimeke
 - Väitöskirja tai muu akateeminen oppinäyte
 - Toimija

KÄYTETTÄVÄ TERMI	Kohderyhmä
TYYPPI	Käsiteryhmä Kokoelma
MÄÄRITELMÄ	Kohderyhmä tarkoittaa käyttäjäryhmää, jolle aineiston sisältö on tarkoitettu tai jolle sisällön on katsottu sopivan, kuten tiettyä ikäryhmää (esim. lapset, nuoret, aikuiset), opiskelutasoa (esim. peruskoulu, lukio), esteellisyyttä (esim. näkörajoitteiset) tai muuta ryhmittelyä.
LÄHDE	RDA-termi
KUULUU RYHMÄÄN	Teos
MUUNKIELISET TERMIT	intended audience englanti Målgrupp ruotsi
URI	http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:mts:m176
Lataa tämä käsite:	RDF/XML TURTLE JSON-LD
KATSO MYÖS	RDA Vocabularies (en) rdaregistry.info

ALEPH-OHJELMAN POIMINTAINDEKSI!

Headings in Library: FIN01 - Code: 385

# Docs	Ref.	Headings	Auth. info.
77		högstadiееlever (yso/swe) < http://www.yso.fi/onto/yso/p38262 > >	
4		Ikä age aikuiset (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p5590 >	
1		Ikä age ikääntyneet (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p2433 > Ikä age lapset (yso/fin) Ikä age lapset (ikäryhmät) < http://www.yso.fi/onto/yso/p4354 > (yso/fin) Ikä age lapset (ikäryhmät) (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p18718 > >	
17		Ikä age lapset (ikäryhmät) (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p4354 >	

OK
Jump to
Expand
View Docs
Cancel
Help

TAPPAUS II: TEKIJÄN OMINAISUUDET

Lähtökohdat:

- RDA
 - Marc 21 -formaatti ja sen suomalaiset sovellusohjeet
 - Sisällönkuvailuopas
 - Alephin poimintaindeksi työvälineenä
-

MITÄ SANOO RDA?

386 		Creator/Contributor Characteristics	
386 	a	Creator/contributor term	N/A
386 	b	Creator/contributor code	N/A
386 	m	Demographic group term	N/A
386 	n	Demographic group code	N/A

MARC 21 -FORMAATIN PUITTEET?

386 - Creator/Contributor Characteristics (R)

MARC 21 Bibliographic - Full

December 2017

First Indicator

Undefined

- Undefined

Second Indicator

Undefined

- Undefined

Subfield Codes

\$a - Creator/contributor term (R)

\$b - Creator/contributor code (R)

\$i - Relationship information (R)

\$m - Demographic group term (NR)

\$n - Demographic group code (NR)

\$0 - Authority record control number or standard number (R)

\$1 - Real World Object URI (R)

\$2 - Source (NR)

\$3 - Materials specified (NR)

\$4 - Relationship (R)

\$6 - Linkage (NR)

\$8 - Field link and sequence number (R)

FIELD DEFINITION AND SCOPE

A group category to which the creator(s) of a work or compilation of works, or the contributor(s) to an expression or compilation of expressions, belongs.

MARC 21 -FORMAATIN SOVELTAMINEN?

386 - Tekijän ominaisuudet (T)

MARC 21 -FORMAATIN SOVELTAMINEN MUSIIKKIAINEISTOISSA?

386 TEKIJÄN OMINAISUUDET (T)

Indikaattorit

Ensimmäinen - Määrittelemätön (#)

Toinen - Määrittelemätön (#)

Osakenttäkoodit

‡a - Kohderyhmä (T)

‡m - Väestöryhmä (ET)

‡n - Väestöryhmän koodi (ET)

‡0 - Auktoriteettitietueen kontrollinumero (T)

Loppupiste: Kentän loppuun ei lisätä pistettä.

386 ## ‡m lkä ‡n age ‡a lapset (ikäryhmät) ‡2 yso/fin ‡0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p4354>

Tekijän ominaisuudet suositellaan merkittäväksi ainakin kokoomateoksiin, joiden sisältämät yksittäiset teokset ovat lasten säveltämiä tai jotka sisältävät etnisten ryhmien musiikkia.

Tekijän ominaisuuksien merkitsemisestä tarkemmin, ks. Sisällönkuvailuoppaan luku 13. [Tekijän ominaisuudet](#).

SISÄLLÖNKUVAILUOPPAAN SUOSITUS?

MILLOIN TEKIJÄN OMINAISUUDET TALLENNETAAN?

Kuvailtavan aineiston tekijän ominaisuudet (kuuluminen tiettyyn ammatti-, ikä-, etniseen tai muuhun ryhmään, sukupuoli tms) tallennetaan, mikäli niiden merkitsemistä pidetään tarpeellisena. Musiikin metatiedon asiantuntijaryhmä suosittelee, että tieto merkitään varsinkin kokoomateoksiin, joiden sisältämät yksittäiset teokset ovat lasten säveltämiä tai jotka sisältävät etnisten ryhmien musiikkia.

MISSÄ MUODOSSA TEKIJÄN OMINAISUUDET TALLENNETAAN?

Tekijän ominaisuudet voidaan tallentaa

- (1) luokituksella (esimerkiksi "-053.2" lapsia tai "-055.1" miehiä tarkoittavana yleislisälukuna UDK-luokituksessa) ja/tai
- (2) rakenteistettuna YSOsta valituin ryhmää täsmällisimmin kuvaavin termein (esimerkiksi "harrastajat", "lapset (ikäryhmät)", "naiset", "suomenruotsalaiset").

Huomaa: Epäsuorasti tekijän ominaisuudet voi tallentaa myös tekijän ominaisuudet ilmaisevalla lajityyppi-/muotosanaston asiasanalla, mutta hauissa nämä eivät vastaa varsinaisia tekijän ominaisuuksien ilmaisemiseen tarkoitettuja keinoja.

SISÄLLÖNKUVAILUOPPAAN SUOSITUS? (JATKOA)

386 Kohderyhmän ominaisuudet ([linkki formaatin suomennokseen](#) / [linkki alkukieliseen formaattiin](#))

Kenttään tallennetaan asiasanoin (ja koodein) aineiston tekijän ominaisuudet.

Tekijän ominaisuusfasetin kokoavina otsikkoina käytettävät Library of Congress Demographic Group Categories Term and Code Listin (LCDGT) suomennetut ja ruotsinnetut termit (osakentässä | m) ja termejä vastaavat koodit (osakentässä | n) ovat

- "Ikä", "Ålder" [age],
- "Opiskelutaso", "Utbildningsnivå" [edu],
- "Etnisyys", "Etnicitet" [eth],
- "Sukupuoli", "Kön" [gdr],
- "Kieli", "Språk" [lng],
- "Terveys/toimintakyky", "Hälsa/funktionsförmåga" [mpd],
- "Kansallisuus/asuinalue", "Nationalitet/bosättningsområde" [nat],
- "Ammatti/harrastus", "Yrke/hobby" [occ],
- "Uskonto", "Religion" [rel],
- "Seksuaalinen suuntautuneisuus", "Sexuell läggning" [sxo],
- "Muu", "Övrig" [soc]

LCDGT:stä ja sen suhteesta tekijän ominaisuuksia kuvaaviin YSO-termeihin, ks. [Liite 2: Lisäohjeita kohderyhmän merkitsemiseen](#).

ALEPH-OHJELMAN POIMINTAINDEKSI!

Headings in Library: FIN01 - Code: 386

# Docs	Ref.	Headings	Auth. info.
1		Kansallisuus/asuinalue nat yhdysvaltalaiset (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p27208 >	
		kvinnor (yso/swe) < http://www.yso.fi/onto/yso/p16991 >	
1		Kön gdr kvinnor (yso/swe) < http://www.yso.fi/onto/yso/p16991 >	
4		lapset (ikäryhmät) (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p4354 >	
39		laulaja-lauluntekijät (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p2351 >	
5		laulajat (yso/fin) < http://www.yso.fi/onto/yso/p2352 >	

OK
Jump to
Expand
View Docs
Cancel
Help